

Fungimania

Besplatni E-magazin o gljivama i mikologiji
MFS & Amatersko mikološko udruženje

Broj 2 Godina I
April, 2010. godina
www.morchella.com.ba
Morchella Fungi Site

CIMERI SA ŠIŠARKI PICEA ABIES
STROBILURUS ESCULENTUS
& MYCENA STROBILICOLA

PREDSTAVLJAMO
AMATERSKO MIKOLOŠKO
UDRUŽENJE (AMU)

TAJANSTVENA KRALJICA PROLJEĆA
HYGROPHORUS MARZUOLUS

U POTRAZI ZA BLAGOM

Mycena flos-nivium

Pithya vulgaris

4 U 1

NEOBIČNI KVARTET

SARCOSCYPHA KOMPLEKS

PROLJETNI KOKTEL

NAJAVA DEŠAVANJA

II MFS SUSRETI
IGMAN - SARAJEVO
06.-09.05.2010.

Stendal-i kraljevstva fungii
CRVENO I CRNO
Gjive i fotografija
UPOTREBA
REFLEKTORA

Fungimania

Fungimania je besplatni e-časopis web portala Morchella Fungi Site, posvećenom kraljevstvu gljiva, koji okuplja grupu gljivara-entuzijasta, mikologa-amatera, štovatelje i zaljubljenike u nedokućivo i uvijek intrigantno carstvo gljiva, širom svijeta, ma gdje oni bili. Vođeni smo željom da amaterskim proučavanjem gljiva doprinesemo popularizaciji ovog zagonetnog svijeta i boljem poznавању istog, sve sa ciljem da unaprijedimo i stvorimo jasniju sliku o gljivama i njihovom značaju u sredinama u kojima živimo. Kao takav MFS, sve svoje aktivnosti sprovodi isključivo zahvaljujući volji i ustrajnosti svojih članova, te je širom otvoren za sve vrste suradnji, zajedničkih projekata i inovativnih ideja.

U slučaju da nas želite kontaktirati, možete to uraditi na jedan od sljedećih načina:

mail i kontakt informacije:
fungimania.magazin@morchella.com.ba

Žarko Jorgovanović (Austrija)
zarko.jorgovanovic@morchella.com.ba
tel: +436 99 10 66 25 27

Nihad Omerović (BiH)
nihad.omerovic@morchella.com.ba
tel: +387 61 26 19 13

Nedim Jukić (BiH)
nedim.jukic@morchella.com.ba
tel: +387 62 91 28 53

web:
www.morchella.com.ba

Marketing desk:
Ukoliko ste zainteresirani za neki od videnova oglašavanja, unutar našeg e-magazina, o svim detaljima i opcijama možete se informisati na sljedećoj web adresi:
www.morchella.com.ba/cjenovnik.htm

Amatersko mikološko udruženje iz Sarajeva, Morchella Fungi Site i pripadajući e-magazin "Fungimania" su u potpunosti neprofitnog karaktera, a svi naši projekti se sprovode zahvaljujući zalaganjima članova Morchella Fungi Site-a i AMU-a, povremenoj pomoći prijatelja našeg site-a, te zahvaljujući fizičkim i pravnim licima koja su prepoznala istinsku vrijednost i značaj našeg djelovanja.
U slučaju da i vi želite dati Vaš doprinos dalnjem razvoju, te na taj način poduprijeti sve naše naredne aktivnosti, informacije o načinima doniranja možete pronaći na sljedećoj web adresi:
www.morchella.com.ba/donation.htm

© Morchella Fungi Site
& Amatersko mikološko udruženje
...zbog čarobnog svijeta gljiva

© Fungimania 2010 - All rights reserved
Sva prava pridržana

Sadržaj broj II

Str.	Naslov	Opis	Autor
3	AMATERSKO MIKOLOŠKO UDRUŽENJE (AMU)	O ciljevima, budućim aktivnostima, planovima i područjima djelovanja Udruženja	AMU
4	CIMERI SA ŠIŠARKI PICEA ABIES	Strobilurus esculentus & Mycena strobilicola	Nedim Jukić
5	HYGROPHORUS MARZUOLUS	Opisi i karakteristike kraljice proljeća	Žarko Jorgovanović & Danijel Balaško
7	SARCOSCYPHA KOMPLEKS	O sličnostima i razlikama: Sarcoscypha austriaca, coccinea i jurana	Žarko Jorgovanović
9	MYCENA FLOS-NIVIUM	Ponosna stanovnica Terra-e Nivium	Nedim Jukić
10	PITHYA VULGARIS	Božica mira, harmonije i suživota	Nedim Jukić
11	NE BAŠ SASVIM OBIČNA ČETVORKA	Caloscypha fulgens, Pseudoplectania vogesiaca, Clitocybe radicellata, Pycnoporus cinnabarinus	Nihad Omerović
12	GLJIVE I FOTOGRAFIJA TIPS & TRICKS	Upotreba reflektora kućne izrade	Nihad Omerović
14	CRVENO I CRNO	Hymenochaete cruenta & Rhytisma acerinum	Žarko Jorgovanović

UREDNIŠTVO MAGAZINA FUNGIMANIA

Urednici i dopisnici:

Žarko Jorgovanović (Austrija), Danijel Balaško (Hrvatska), Nihad Omerović (BiH), Nedim Jukić (BiH)

Dizajn magazina: Nedim Jukić

Fotografija na naslovnici: Morchella deliciosa Fr. - Nedim Jukić

Fungimania je zaštitni znak web site-a Morchella Fungi Site i Amaterskog mikološkog udruženja iz Sarajeva. Svi materijali i fotografije korišteni u magazinu su djelo urednika i dopisnika Fungimania (izuzev onih kod kojih je drugačije navedeno), te autori istih pridržavaju sva prava na njihovo korištenje.
Fungimania se publicira u elektronskom formatu, i distribuira korisnicima putem e-mail adresa.

Fungimania
...magazin o gljivama i mikologiji

Proljeće (ni)je stiglo!

Dragi čitatelji/ke,
pred Vama je drugo izdanje e-magazina Fungimania. Baš u vrijeme dok privodimo drugi broj kraj, zima gubi svoj posljednji obračun sa proljećem. Ove godine to i nije baš išlo tako glatko. Ponegdje su planine (ove malo više) još uvijek pokrivenе snijegom, koji nije bio nepoznanica, početkom mjeseca aprila, ni na nižim nadmorskim visinama.

Ali dobro, ovaj scenarij je vjerovatno i normalan, a prije će biti da smo mi zadnjih godina navikli na krakte i blage zime, kao direktni uticaj sve većeg zagađivanja i globalnog zatopljenja (ili je možda istina potpuna suprotnost?).

Uglavnom prijatni i blagi proljetni dani su pred nama, priroda se budi, a s njom i toliko nam drage gljive, koje istini za volju nisu mirovne ni tokom zime.

Vrijeme je da se otisnemo put šumskih prostranstava i uživamo u malim stvarima koje nam pruža život i planeta Zemlja.

Zaboravite na svakodnevne brige i obaveze bar na tren, prepustite se sopstvenim osjetilima i krenite u otkrivanje carstva gljiva.

Zastanite, sagnite se i razgledajte oko sebe, proljeće je vrijeme mini-jaturalnih gljiva, svako malo okrenite kakvu grančicu ili list, provrtite po rukama plod nekog drveta ili grma, a tu negdje, tu će se već sigurno skrivati nešto uistinu vrijedno našeg divljenja i poštovanja.

Jer proljeće je takvo, možda čak i siromašno vrstama u odnosu na jesen, ali ujedno i krajnje nepredvidivo.

Živite Fungimania-u!

Obavljenje za javnost

AMATERSKO MIKOLOŠKO UDRUŽENJE

Krenuli smo! Konačno je i grad Sarajevo dobio udruženje koje ispred sebe kao osnovne ciljeve postavlja gljive, njihovo istraživanje (op.a. amatersko kako kaže i sam naziv Udruženja), te mikologiju, odnosno doprinos njenom razvoju na prostoru Bosne i Hercegovine.

Dakle, kao što je u prethodnom, prvom, broju Fungimania-e i najavljen, 25. februara 2010. godine (tačno mjesec dana nakon objavljanja prvog broja), u registar Ministarstva pravde BiH upisano je Amatersko mikološko udruženje, sa sjedištem u Sarajevu.

Ciljevi i djelatnost Udruženja su (prepis iz statuta Udruženja):

- Zastupanje interesa članova Udruženja iz oblasti mikologije,
- Pomoći i učešće u izradi i implementaciji projekata iz oblasti mikologije u Bosni i Hercegovini,
- Praćenje i podsticanje razvoja i unapređenja zaštite okoliša,
- Međusobno povezivanje članova radi razmjene iskustava iz oblasti mikologije,
- Podsticanje inicijativa kod nadležnih organa i organizacija u Bosni i Hercegovini, za donošenje propisa iz oblasti mikologije u Bosni i Hercegovini,
- Izdavanje časopisa, brošura, knjiga i drugih publikacija radi ostvarivanja ciljeva Udruženja,
- Održavanje seminara, sjednica, radnih sastanaka i sličnih skupova radi usavršavanja članova Udruženja i šire,
- Razmjena iskustva sa istim ili sličnim udruženjima u Bosni i Hercegovini i inostranstvu.

Inicijativa za osnivanjem i pokretan-

jem ovakvog Udruženja, prijeđe potrebno Sarajevu, ali i Bosni i Hercegovini, postojala je odavno, ali eto igrom slučaja, stvar je tek sad konkretizirana.

Međutim, nikad nije kasno. Pred nama se otvaraju nepregledna prostranstva i područja djelovanja, ne znamo kud prije krenuti, sladak problem zar ne?

Sigurno je jedno. Udruženje će svoju pažnju najviše usmjeriti ka istraživanju, kartografisanju i inventarizaciji gljiva na prostoru oko Sarajeva, ali i po drugim predjelima BiH (po potrebi i dozvoljenom vremenu).

Želimo da, na što je više moguće profesionalan i seriozan način, kreiramo približnu predstavu o zastupljenosti, raritetu i diverzitetu vrsta, na području našeg djelovanja, kao što je već i navedeno.

Pored toga želimo na adekvatan način educirati naše članove, ali i šire javnost (posebno mlađu populaciju) i približiti im, odnosno uvesti ih u tajanstveni svijet gljiva.

Pokušaćemo što intenzivnije organizirati radne tematske skupove, predavanja, izlete za članove Udruženja i dr-

ugu populaciju, edukativne i inovativne izložbe gljiva, te druge istraživačke pohode i projekte.

Iskreno se nadamo da ćemo kroz sve naše aktivnosti i projekte naići na potporu i podršku lokalne zajednice, te kantonalnih, entitetskih i državnih institucija, a vjerujemo da će rezultati našeg rada itekako opravdati sve navedeno.

Udruženje je kao što možete i primjetiti zadržalo amblem sličan onome koji predstavlja Morchella Fungi Site-a, koji je zapravo inicijalna kapsula i polazna tačka svih do sada provedenih aktivnosti. Izgleda malo i lema Udrženja

je zadržan i iz razloga što je MFS postao koliko toliko prihvaćen i poznat među ljubiteljima gljiva sa prostora bivše nam države, pa i mnogo šire.

Amatersko mikološko udruženje će postojati kao okvirna organizacija, a projektne aktivnosti članova Udruženja, u neizostavnoj saradnji sa članovima Morchella Fungi Site-a (Forum) i drugih vanjskih saradnika, javnosti će prezen-

tirati putem navedene web stranice i magazina Fungimania (pa će tako na naslovni magazina, od ovog broja, stajati: Morchella Fungi Site & Amatersko mikološko udruženje).

Ovu priliku koristimo i da pozovemo sve zainteresovane i istinske zaljubljenike u prirodu i svijet gljiva da se pridruže aktivnostima Udruženja, bilo u formi redovnih članova ili kao vanjski i povremeni saradnici, jer Amatersko mikološko udruženje ima potrebu za formiranjem kreativnog, pouzdanog i operativnog tima koji će se uspješno nositi sa svim usaglašenim projektima i planovima.

Gljive su godinama bile zapostavljene oblast u našoj zemlji, a posebno je prednjačilo Sarajevo kao glavni grad, koje nije imalo niti jednu formalno ustrojenu organizaciju dugi niz godina.

Naši tereni su nedovoljno istraženi (ili gotovo nikako), a pred nama se pruža izuzetno raznovrstan i kompleksan sistem staništa širom BiH prepun tajni i iznenađenja.

Pokušajmo zajedničkim snagama približiti Bosnu i Hercegovinu mikološkim kartama Europe, te potvrdimo i dokumentirajmo blago koje naša zemlja posjeduje.

Članom Amaterskog mikološkog Udruženja mogu postati svi državljeni Bosne i Hercegovine i stranci sa urednom boravišnom dozvolom. Godišnja članarina iznosi 20,00 KM, a Udruženje djeluje na cijelokupnom prostoru Bosne i Hercegovine (ostale informacije možete pronaći na www.morchella.com.ba).

Informacije i podaci

Puni naziv: Amatersko mikološko udruženje, skraćeni naziv: AMU

Sjedište i adresa: Olimpijska 3/I, 71000 Sarajevo

Predsjednik Udruženja: Nedim Jukić, zamjenik predsjednika: Nihad Omerović

Kontakt: tel:+387 62 61 48 37, nedim.jukic@morchella.com.ba, nihad.omerovic@morchella.com.ba, www.morchella.com.ba

Sličnosti i razlike...

CIMERI SA ŠIŠARKI SMRČE

U proljeće po juhu kada krenem ja...

Vjerujem da bi se na ovaj način mogli prilagoditi stihovi većini nam dobro znane pjesme, u ovom slučaju stihovi koji se odnose na sve one koji sa topljenjem snijega daju put nogama i trknu u crnogoričnu šumu ne bi li si obezbijedili prijatan obrok sastavljen od *Strobilurus esculentus*, *stephanocystis* ili *tenacellus*.

Mada je većina od vas, siguran sam, upoznata i sa proljetnom vrstom *Mycena strobilicola*, koja naseljava crnogorične šume i plodonosi na šišarkama smrče, smatram da je neophodno posvetiti barem još malo prostora za upoznavanje sa ovom gljivom, odnosno sa njenim karakteristikama, te sličnostima sa vrstom *Strobilurus esculentus*, sa kojom je oni malo neiskusniji mogu i zamijeniti, iako se radi o dva različita roda.

Nisu rijetki slučajevi da i *Mycena strobilicola* i *Strobilurus esculentus* naseljavaju jednu te istu šišarku, a gotovo uvijek, u planinskim dijelovima, rastu izmjješano i razbacano, međutim o ovoj činjenici se slabo piše u dostupnoj nam literaturi.

I sam sam, nakon što sam se prvi put susreo sa ovom *Mycena*-om i njenim masovnim rastom, ostao relativno zbumen dok nisam prelistao literaturu i pronašao informacije o njoj i njenom rastu.

Dakle, kako je već i navedeno i *Strobilurus esculentus* i *Mycena strobilicola* rastu na prošlogodišnjim šišarkama *Picea abies*, grupno i u isto vrijeme, s početkom proljeća pa sve do polovine maja u planinskim predjelima (jednom prilikom sam zabilježio nalaz *Strobilurus esculentus* 26. maja u vlažnoj uvali, zaklonjenoj od sunčevih zraka, pored potoka).

Pa, koje su to onda morfološke razlike koje odvajaju ove dvije vrste?

Na prvom mjestu to je građa klobuka, koji je kod *Mycena strobilicola* koničan i zvonolik, različitih nijansi, od svjetlo/tamno smeđe, do oker primjesa, sa primjetnim središnjim ispuštenjem.

Na drugoj strani klobuk *Strobilurus*-a je koničan, ali ne tako karakteristično zvonolik, čokoladno smeđ ili malo svjetlij, ako primjerici rastu na neosunčanim lokalitetima, kod zrelih primjera postaje ravan, često sa blagim središnjim ispuštenjem.

Bitno je istaći i da je klobuk *Mycena strobilicola* blago radialno išaran, odnosno svilenkasto izrebran.

Lamele i jedne i druge vrste su guste, pomiješane sa kraćima, bijele u mladosti, a sivaste kod starijih primjera, s tim da su listići *Mycena strobilicola* blago nazubljeni, glatkog ruba.

Stručak *Strobilurus esculentus* je karakteristično žuto-oker obojen, i to u donjem dijelu prema bazi (baza prekrivena bijelim ostacima micelija), dok je u gornjem bjelkast. *Mycena strobilicola* posjeduje gladak i šupalj stručak, u gornjem dijelu bjelkast, a prema bazi sve više sivo obojen, na dnu skoro pa tamno smeđ, također s bijelim ostacima micelija.

Možda i najbitnija razlika je miris i okus mesa ove dvije vrste. I kod jedne i druge vrste meso je bijele boje. *Mycena strobilicola* posjeduje jak i pomalo neugodan nitrozan miris ili miris na hlor, a okus prema nekim podseća na hren.

Miris i okus *Strobilurus esculentus* su skoro pa neprimjetni, ali ugodni, i ponavljaju odgovaraju epitetu "gljivlji".

Izdašna kolonija *Mycena strobilicola*

Mikroskopski *Mycena strobilicola* i *Strobilurus esculentus* se razlikuju po tome što *Mycena* ima nešto izduženije spore (i jedne i druge su eliptične), dimenzija $7-9,5 \times 3,5-6 \mu\text{m}$ (dimenzije kod *Strobilurus esculentus* su $5-6,5 \times 3-4 \mu\text{m}$), sa bradavičastim završecima na jednom od krajeva. Pored toga spore *Mycena strobilicola* su amiloidne (u reakciji sa Melzerom postaju tamno plavo obojene), dok su spore *Strobilurus esculentus* neamiloidne (nema promjene u boji prilikom reakcije sa Melzerom).

Dakle, privredimo ovaj članak kraju, na način kako smo ga i započeli - stihovima.

*U proljeće kada po juhu (*Strobilurus*) krenem ja, pratime meni dobro poznata *Mycena*...!*

Tekst: Nedim Jukić

Fotografije: Nihad Omerović i Nedim Jukić

Mycena strobilicola i *Strobilurus esculentus* (rast na istoj šišarci *Picea abies*)Sivkasti stručak - *Mycena strobilicola*Čokoladno smeđi klobuci *Mycena strobilicola**Strobilurus esculentus*, prividan rast iz zemlje

...u potrazi za Martovkom

HYGROPHORUS MARZUOLUS

Martovka (*Hygrophorus marzuolus*) spada u onu grupu gljiva koje više pamtimo iz knjiga nego sa terena. Da je tako mnogi su se uverili, jedan od njih bio sam i ja. Godinama sam obilazio šume u martu i vraćao se praznih ruku kući. Moj prvi susret sa njom bio je u Bosni 2009. godine na Igmanu, iako je lično nisam pronašao, imati je prvi put u rukama bio je jedan izuzetno lep i prijatan osećaj.

Ove godine sam imao sreću da je nađem kod mene u Austriji, 28. marta u jednoj mešovitoj šumi na oko 350 metara iznad mora. Do šume sam došao zahvaljujući jednom mom dobrom prijatelju Kolleru, koji mi je pokazao položaje na kojima raste martovka, i da nije bilo njega, najverovatnije bi prošao dugi niz godina prije nego bih je i sam pronašao. Ova lepotica među gljivama, *pepeljuga kraljevstva Fungi*, je tako

će vam pomoći da dobijete neki vid instinkta za njeno pronalaženje.

Na pitanje kada trebamo tražiti ovu gljivu, vrlo je teško dati precizan odgovor, zbog toga što je njen ciklus rasta vrlo varijabilan (od februara do maja, u zavisnosti na kojoj nadmorskoj visini raste, kao i od vremenskih prilika, ali u principu kao što i njeno ime kaže mart bi bio mesec kada bi smo je trebali pronaći).

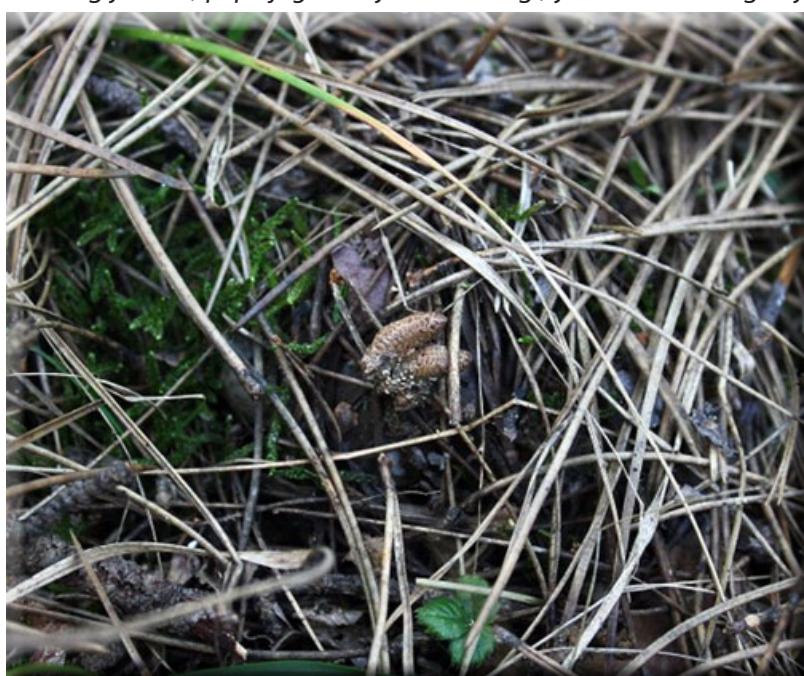
Ako smo je jednom uspeli pronaći, njeno prepoznavanje ne bi trebalo da nam bude neki problem. Njen šešir je veličine od 5 do 10 cm, beličast kada je pokriven lišćem i iglicama, međutim tamo gde je izložen svetlu sve više vuče prema pepeljasto-crnoj. Rub šešira zna biti valovit i kod starijih primeraka kao tanjur udubljen. Listići su razmaknuti i debeli, beli ili sivi, pomalo silazni niz dršku, nežni i pod prstima se oseća kao da su od voska. Drška je (valjkastog oblika, belo-sive boje i pri prelomu vlaknasto puca. Meso je debelo i sočno, bele boje i blagog ukusa, bez nekog posebnog mirisa.

Martovka voli da raste kraj bukava, sastojina jele i smrče, hrastova i borova, a najviše u planinskim predelima gde preovladavaju jele ili u nizinskim

gde se borovi mešaju sa listopadnim drvećem. Često se može naći u grupi ili u takozvanim gnezdima gde ih zna biti čak i po 20 komada i više na jednom mestu.

Što se tiče jestivosti ove gljive, na osnovu literature trebala bi biti jedna velika delikatesa, međutim pošto se radi o izuzetno retkoj gljivi koja je u mnogim zemljama pronašla svoje mesto na crvenoj listi, apelovao bih na sve da je ne skupljaju za ishranu, već ostave prirodi na dar.

Fotografije i tekst
Žarko Jorgovanović

Majstor kamuflaže - *Hygrophorus marzuolus* ispod iglica bora

stidljiva da će se retko kada pojaviti na svetlosti dana. Većina ih je ispod lišća i mahovine, pa se njihove konture mogu samo naslutiti ili slučajno primetiti, međutim kada se jednom otkrije, svaki sledeći nalaz

Impresivno gnezdo *Hygrophorus marzuolus*

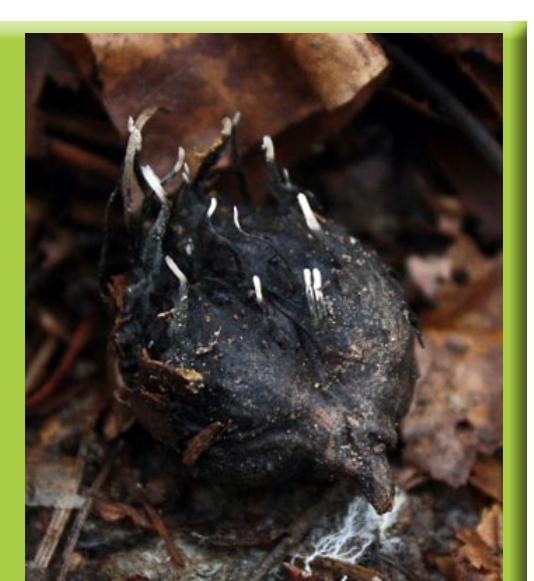

Hygrophorus marzuolus - foto: Nedim Jukić

Klasifikacija vrste:

- * kraljevstvo - *Fungi*
- * odjeljak - *Basidiomycota*
- * razred - *Agaricomycetes*
- * red - *Agaricales*
- * porodica - *Hygrophoraceae*
- * rod - *Hygrophorus*
- * vrsta: *Hygrophorus marzuolus* (Fr.) Bres.

Crtice - proljeće 2010 - *Xylaria carpophila*

Jedna nežna i interesantna gljivica koju do sada nisam nikada ni primećivao, a koja raste u izobilju u svim našim šumama. Telo ove gljive je u obliku malo debljeg konca, 0,5-3(7) cm visoko i 0,5-1,5 mm debelo. Braon-crne boje, a kod nezrelih tela na vrhu sa belim špicom. Ako gljivu presečemo na pola videćemo da je iznutra bele boje. U zreлом stadiju gljiva je od pola pa nadole malo više zadebljana.

Gljiva raste tokom cele godine na ljkuskama od žira bukve, pa ju na osnovu toga lako možemo prepoznati. Nije teško ni da se pronađe pošto je dosta česta, trebamo samo malo razgrnuti lišće ispod bukve i ona će već biti tu. Što se tiče jestivosti ove gljive, o tome ne može biti ni reči pošto je gljiva žilava i drvenasta.

Postoje još dve male gljivice koje joj mogu biti slične, *Xylaria filiformis* koja raste na na raznim biljnim otpacima, i *Xylaria oxyacanthae* koja raste na otpalim plodovima od *Gloga* (*Crataegus*), međutim ukoliko pazimo na njen rast na žiru bukve, onda neke zamene ne bi trebalo biti.

Fotografije i tekst
Žarko Jorgovanović

Elegancija i snaga *Hygrophorus marzuolus* - foto: Nihad Omerović

Saga o Ožujki...

(MFS Forum - 27. ožujak 2008.)

Ožujska puževica, ožujka, martovka, snježnica, proljetna sočnica, marčevka, marčnica
Hygrophorus marzuolus (Fr.) Bres.

Ožujska puževica je jedna od prvih gljiva koje će se pojaviti nakon dosadne i hladne zime. Kada je zima bez snijega i jako hladna, ožujki neće biti puno, jer će hladnoća nepovoljno utjecati na rast micelija. Ako je zima relativno blaga, s puno snijega, on će štititi njihov micelij od hladnoće, a kad nastupi toplje vrijeme i snijeg se počne otapati, te gljive će brzo izmigljiti van.

Najbolje ih je tražiti na mjestima koja su veći dio dana osunčana, tu će se najprije pojaviti. Najprije će se pojaviti na nižim nadmorskim visinama, a najkasnije na onim najvišim. Mogu rasti od 200 pa čak i do 1500 metara nadmorske visine. Nekad, kad je zima blaga pojaviti će se čak u siječnju i veljači. Na velikim nadmorskim visinama raste čak i do kraja svibnja. Ipak, udarno doba za traženje ožujki trebalo bi biti od polovice ožujka do kraja travnja.

Najviše se navodi da raste u crnogoričnim šumama bora, jele i smreke ispod sloja iglica, no rastu one i u potpunoj bjelogorici uz bukve i hrastove. Vole pješčane terene. Kod mene u Hrvatskoj, na mojim staništima ožujki, koja su od 200 pa do 500 mm, ožujke rastu uglavnom u bukovim sastojinama, a nerijetko je tu izmješan i hrast, te pitomi kesten.

Navodno je rijetka gljiva, zato je i ugrožena i zakonom zaštićena u Hrvatskoj (npr. u Sloveniji nije). No, možda i kod nas nije tako rijetka kao što se misli budući da ju je zbilja dosta teško pronaći. No, na mjestu gdje pronađeš jednu obično ih ima uokolo više u skupinama.

Nemali broj puta su srašteni nekoliko primjeraka zajedno, kao da tvore grm. Nađu se i dosta veliki primjerici, pa primjerici s jako zadebljalim stručkom. Jako su ukopane u zemlju pa ih je dosta teško izvaditi van. Ponekad su gotovo bijele dok su skroz

pod lišćem. A to i je najveći problem kod njih - što rastu ispod lišća. Lakše se zamijete jedino odrasli, veći primjerici ili oni koji rastu na mjestima gdje nema puno lišća. To se dogodi eventualno ako ih nađeš na nekoj padini gdje je vjetar pomeo lišće.

Zato se treba puno truditi da se razgrne što više lišća kako bi se pronašle. Ponekad se mogu uočiti na taj način da malo nadignu lišće i formiraju mali hupser.

Ja osobno ne volim razgrati lišće i roviti po tlu jer se na naj način ošteći stanište. Ako primjetim hupser tek onda pogledam, važno je dobro i temeljito pregledati tlo. U crnogoričnim se šumama ispod iglica vjerojatno ipak lakše zamijete. Ubrane, dosta su zaprljane od zemlje i lišća, pa ih prije konzumacije treba dobro očistiti. U knjigama piše da kao trag mogu poslužiti ostaci ove gljive kojima su se naslađivale životinje (navodno ih srne jako vole, a u jednoj knjizi sam pročitao i vjeverice).

Možda je najveći problem u tome što ljudi u to doba (kasna zima - rano proljeće) još ne idu tražiti gljive, jer je tada još dosta hladno i "gljive ne rastu". A s druge strane ožujke je teško pronaći zato jer se skrjavaju, pa se brzo odustane. A opet treba pogoditi i vrijeme kad rastu.

Nakon dosta kiše, ili otapanja puno snijega ožujke bi se trebale pojaviti nakon 10-15 dana (naravno ako je bilo dosta sunca i topline).

Opis dijelova njenog plodišta neću posebno isticati (možete ih naći u našim knjigama). Samo ću reći da nije služava ili ljepljiva kao većina puževica, već je suha. Klobuk je sivo čađave boje, sad svjetlijе, sad tamnije. Ima debele, razdaleke listiće i debelo, voštano sočno meso.

U prirodi u to vrijeme ne rastu slične gljive, tako da je teško pogriješiti.

Meni osobno ožujka je odlična gljiva, najbolja od svih puževica koje sam do sad probao, rekao bih među prvih 10 gljiva uopće. Ima ljudi koji je ne vole ili koji smatraju da nije tako dobra kao što se to navodi, i to uglavnom zbog nedostatka arome. Nema ni približno jaku aromu kao što to ima vrganj, ali ima svoju specifičnu aromu koja meni jako paše (ja bi rekao malo kiselkasto slatkast okus iako se

netko možda neće složiti). Focht kaže da se topi u ustima. Miris starih gljiva i osušenih podsjeća na miris urina. U Švicarskoj ova je gljiva jako cijenjena i prodaje se na tržnici. U nas je najviše poznata u okolini Rijeke gdje i postoji gljivarska udruga "Ožujka".

Svatko tko ne zna mesta gdje ova gljiva raste dobro će se pomučiti prije nego što je pronađe. Netko možda i slučajno naleti na nju, ali najlakše ju je upoznati ako vas netko od iskusnih lovaca na ožujke upozna s njezinim staništem, što je opet vrlo malo vjerojatno.

Puno je čari u samom načinu traženja ožujki, a kad ih pronađete zadovoljstvo je neizmjerno.

Moj savjet je da se ne beru potpuno mlađi primjerici (jer od njih nemate neke koristi) te da se ostavi barem trećina gljiva netaknutih na staništu.

Autor teksta
 Danijel Balaško

"...Jako su ukopane u zemlju pa ih je dosta teško izvaditi van. Ponekad su gotovo bijele dok su skroz pod lišćem. A to i je najveći problem kod njih - što rastu ispod lišća..."

"...U Švicarskoj je ova gljiva veoma cijenjena i prodaje se na tržnici..."

"...Puno je čari u samom načinu traženja ožujki, a kad ih pronađete zadovoljstvo je neizmjerno..."

Proljetni koktel obojen u crveno...

SARCOSCYPHA KOMPLEKS

Jedne od prvih gljiva koje će nas obradovati posle duge i hladne zime, biće Crveni pehari (*Sarcoscypha* sp.).

Sa svojom živopisnom i lepom crvenom bojom lako se daju uočiti, mnogo ih je međutim teže međusobno razlikovati. Naime, *Sarcoscypha austriaca*, *Sarcoscypha coccinea* i *Sarcoscypha jurana* su tri različite gljive koje skoro identično izgledaju, kao da su sestre blizanke. I na osnovu makroskopskih razlika ih je skoro nemoguće

“...sigurno razdvajanje između Sarcoscypha austriaca i Sarcoscypha coccinea moguće je tek uz pomoć mikroskopa...”

razlikovati, za njihovo sigurno razdvajanje potreban nam je mikroskop.

Sarcoscypha jurana se da lako razdvojiti od druge ako uspemo da prepoznamo supstrat na kome raste, naime ona raste samo na granama od Lipe (Tilia), međutim pošto su grane na kojima raste u dosta raspadnutom stanju u velikom broju slučajeva je teško do gotovo nemoguće odrediti

o kome se drvetu radi na kome pehari rastu.

Mikroskopski se *Sarcoscypha* jurana također lako odvaja, na osnovu toga što su njene spore na polovima zasećene i imaju dve veće kapljice, uočljive pod mikroskopom. Na žalost *Sarcoscypha* jurana je u Austriji izuzetno retka, i za sada je nađena samo na jednoj lokaciji u blizini češke granice, tako da je ja do danas još uvek nisam uspeo pronaći, pa stoga nemam ni njenih fotografija. Razgraničenje između *Sarcoscypha austriaca* i *Sarcoscypha coccinea* je na osnovu makroskopskih razlika skoro nemoguće i krajnje nesigurno. U nekim knjigama se navodi da bi *Sarcoscypha coccinea* trebala da ima malo više raspucan rub plodnog tijela, dok *Sarcoscypha austriaca* ima više gladak i neraspucan rub, kao što se vidi pod uvećanjem na fotografiji lijevo.

I pored toga, često ćemo ostati zamišljeni nad nalazom promatrajući rub klobuka.

Uvećani rub *Sarcoscypha austriaca*

Sarcoscypha austriaca (gore) i *Sarcoscypha coccinea* (dole), bez primetnih morfoloških razlika

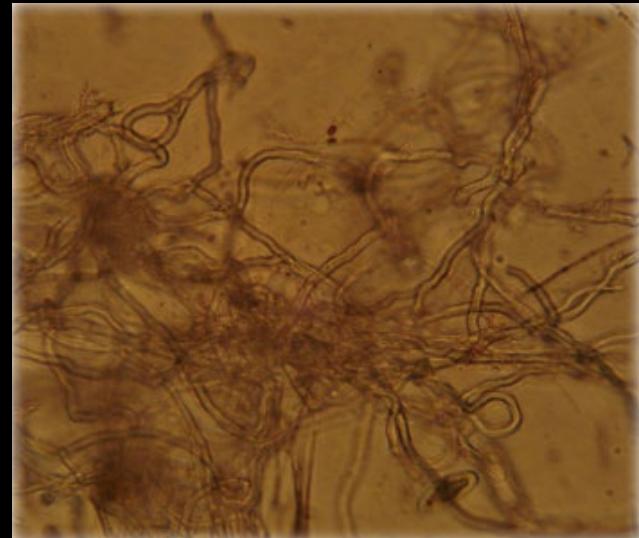
Tipovi staništa/domaćina - *Sarcoscypha* sp.

Vrsta drveta	<i>Sarcoscypha</i> sp.		
	<i>austriaca</i>	<i>jurana</i>	<i>coccinea</i>
<i>Salix</i>	x (+)		x
<i>Tilia</i>		x	
<i>Corylus</i>	x		x
<i>Fagus</i>	x		x
<i>Robinia</i>	x (+)		x (-)
<i>Fraxinus</i>	x (-)		x
<i>Acer</i>	x		x (-)
<i>Ulmus</i>	x (-)		x
<i>Sambucus</i>	x		
<i>Rosaceae</i>	x		x

Napomena: U tabeli su navedeni samo najčešći tipovi domaćina, pored toga vrste roda *Sarcoscypha* se mogu javiti i na drugim vrstama drveća (austriaca je recimo registrovana i na crnogorici).

Izvor korištenih podataka u tabeli: "The European and North-American species of *Sarcoscypha* - H.O. Baral, Tübingen, 2004".
(<http://www.gbif-mycology.de/HostedSites/Baral/Sarcoscypha.htm>).

Fotografija ispod: *Sarcoscypha coccinea* (Jacq.) Sacc. - Nedim Jukić

Levo - spore *Sarcoscypha austriaca* (šire i spljoštene), desno - spore *Sarcoscypha coccinea* (izdužene).Levo - dlačice kod *Sarcoscypha austriaca* (uvijene), desno - dlačice kod *Sarcoscypha coccinea* (prave).Klijanje spora kod *Sarcoscypha austriaca* (levo) i *Sarcoscypha coccinea* (desno).

Ipak, sigurno razdvajanje i razlikovanje značajnih karakteristika kod austriaca i coccinea moguće je tek uz pomoć mikroskopa.

Kao što se vidi na fotografijama levo, spore od *Sarcoscypha austriaca* su manje i šire, često i na polovima ravno zasećene, dok su kod *Sarcoscypha coccinea* veće i više izdužene.

Sljedeća razlika bi bila u dlačicama koje rastu na spoljnjoj strani pehara.

Kod *Sarcoscypha austriaca* dlačice su jako uvrnute kao otvarač za vino, dok su kod *Sarcoscypha coccinea* prave ili pomalo krive.

Ipak, jedna od najsigurnijih metoda, pomoću kojih možemo razgraničiti *Sarcoscypha austriaca* i *Sarcoscypha coccinea*, bila bi praćenje toka klijanja njihovih spora. To je vrlo lako sprovesti, a sve što je potrebno je da uznešemo jedan zreo peharčić, da na njega kapnemo jednu do dve kapljice vode, zamotamo u vlažniji papir i ostavimo nekoliko dana u frižideru da stoji. Posle nekog vremena primetićemo da se na površini pehara stvara bela površina, što je znak da je klijanje spora u toku.

Kao što vidimo kod *Sarcoscypha austriaca* spore klijaju sa nekoliko kratkih člankastih krakova, koji mogu da nastanu na bilo kom mestu i delu spore. Dok kod *Sarcoscypha coccinea*, spore klijaju najčešće na polovima, kao jedna duga klica koja se tek kasnije grana.

Fotografije i tekst
Žarko Jorgovanović

Klasifikacija vrsta:

- * kraljevstvo - *Fungi*
- * odjeljak - *Ascomycota*
- * razred - *Pezizomycetes*
- * red - *Pezizales*
- * porodica - *Sarcoscyphaceae*
- * rod - *Sarcoscypha*

* vrste:

- *Sarcoscypha coccinea* (Jacq.) Sacc.
- *Sarcoscypha austriaca* (O. Beck ex Sacc.) Boud.
- *Sarcoscypha jurana* (Boud.) Baral

U susret dešavanjima II MFS SUSRETI - IGMAN, SARAJEVO

Grabimo ka tradiciji!

Od 06.05.-09.05.2010.godine, u hostelu Feri, na planini Igman, održat će se drugo po redu druženje članova Morchella Fungi Site Foruma i prijatelja istog, a ovaj put uz koordinaciju Amaterskog mikološkog udruženja iz Sarajeva.

Kao i prethodni put, pretraživat ćemo raznovrsne i raznolike terene, prikupljati gljive, te pokušati determinisati što je više moguće istih, a za nedjelju je planirana i postavka manje izložbe gljiva, otvorene za javnost.

Ovim putem Vas pozivamo da nam se pridružite i navratite da se upoznamo, te uz ugodno i korisno druženje razmjenimo znanja i iskustva.

Do izvještaja u sljedećem broju i rekapitulacije susreta veliki gljivarski pozdrav!

Dodatne informacije i kontakt:

tel: +387 62 61 48 37

mail: nedim.jukic@morchella.com.ba

U POTRAZI ZA BLAGOM (2)

MYCENA FLOS-NIVIUM

Urano proljeće, kad se bijeli pokrivač još uvijek zadržava na tlu posljednjim atomima snage, popuštajući pod toplinom ugodnih i blagih zraka Sunca, koje svakojakim šumskim stvorenjima ubrizgavaju impuls života, počinju se buditi i neki

od pripadnika kraljevstva gljiva.

Obično stidljivi, i obazrivi, ali ipak dovoljno jaki i nepokolebljivi da prkose još uvijek hladnim i promrzlim jutrima i polusurovim gorskim noćima.

Jedna od takvih je svakako i Mycena flos-nivium, jedna od prvih pripadnika ovog roda koji se javljaju ovako rano, sa početkom proljeća.

Gljiva prelijepog naziva (francuski - Mycena fluers des neiges), u slobodnom prevodu: snježni cvijet ili Cvjetno-snježna šljemovka?

Stanovnica neke naše zemlje gljiva, nazovimo je Terra-Nivium (inače, drevna zemlja vječitog snijega i leda), elegantna i graciozna, u mladosti zaslijepljujućih lamela snježno-bijele boje.

Prvi put sam se susreo sa ovom vrstom početkom aprila prošle godine, u blizini Velikog polja (planina Igman), na oko 1250 mnv. Sjećam se da taj dan i nije bilo nekih nalaza, tlo je bilo veoma vlažno zahvaljujući kiši koja je padala nekoliko prethodnih dana, a čitav obilazak se zapravo sveo na registraciju ovog nalaza. Nije mi uopšte izgledala poznata, a zbog uočljivih karakteristika znao sam da je i prvi put susrećem.

Moram priznati da smo muku mučili sa njenom determinacijom (što i nije iznenađujuće s obzirom da je poprilično slabo zastupljena u literaturi).

Iako su ti prvi nalazi, i ponovljeni nalazi u roku od deset dana pasali opisima ove vrste (kako makroskopskim, tako i mikroskopskim), ipak jedna

činjenica se nije slagala. Stručak je bio jednobojan ili jedva vidljivo prošaran nijansama tamnije boje prema bazi. Ipak zbog činjenice i male vjerovatnoće da ćemo u ovo doba godine naići na neku drugu predstavnici roda Mycena (izuzev možda Mycena alcalina, koja posjeduje neugodan alkalan miris, i par drugih), za pretpostaviti je da se radi o formi navedene vrste, odnosno o karakteristikama pripadajućeg mikrolokaliteta i pronađenog staništa.

Početkom mjeseca aprila ove godine, zabilježio sam nalaze i na prostoru Nišićke visoravni. U pitanju je opet pojava i naseljavanja mikrolokaliteta (cca. 20 m²), sa više raspoređenih i zbijenih grupa plodišta.

Karakteristike i vegetacija staništa u potpunosti odgovara opisima istih onih koje preferira Mycena flos-nivium. Primjeri su rasli prividno iz zemlje, iz ostataka crnogorce (polutrulih

... *Mycena flos-nivium* ili na francuskom "Mycena fleurs des neiges" (u prevodu sa oba jezika - snježni cvijet), što zapravo i jeste: elegantna, prkosna, krhkka i graciozna ...

završavam ovaj članak, zabilježio sam još par nalaza na lokalitetu Velikog polja (u blizini mjesta gdje sam ih prvi put pronašao), pa s obzirom na sve navedeno mogu konstatovati da Mycena flos-nivium i nije baš krajnje raritetna vrsta na prostorima oko Sarajeva, što nikako ne smije umanjiti njen značaj i buduće aktivnosti na području njenog istraživanja.

Na Novom Zelandu raste slična (ista?) vrsta Mycena conicola (na trulim šišarkama Picea abies), za koju se predlaže da se koristi kao sinonim za vrstu Mycena flos-nivium.

Fotografije i tekst Nedim Jukić

Snježno bijele lamele - *Mycena flos-nivium*

Mycena flos-nivium (Kühner) 1952 - lična karta vrste

*** Staniste i rast:** naseljeva crnogorične šume smrče (*Picea*), ili sastojine iste sa jelom, raste na polutrulim/trulim različitim ostacima smrče, osobito voli mesta okružena rastinjem kupina i malina (*Rubus*), raste u grupama po pet ili više primjeraka, a često i više grupa jedne blizu drugih.

*** Vrijeme rasta:** raste već od samog kraja zime i na početku proljeća (do pred kraj mjeseca aprila), u vrijeme kada se snijeg topi.

*** Nivo ugroženosti:** literatura navodi da je poprilično rijetka ispod 1000 mnv, a na višim visinama, do 2000 mnv, nešto učestalija (u BiH sam je do sada pronašao na dvije lokacije - 900 i 1200 mnv, na obje je rasla poprilično masovno, pa bi se moglo zaključiti da kod nas i nije tako rijetka).

*** Mikroskopske karakteristike:** spore dimenzija 10-12 x 4-5 µm, cilindrične i amiloidne.

Dvobojni stručak, na bazi obrastao dlačicama

Božica mira, harmonije i suživota...

PITHYA VULGARIS

Pithya, riječ porijeklom iz grčkog jezika, podrazumijeva proročicu iz grčke mitologije, svećenicu boga Apola. Ovoj proročici se pridaju najveće zasluge za uspostavljanje mira među netrpeljivim centrima i kraljevstvima Grčke tog doba. Naime, na njen prijedlog započela je era miroljubljivih sportskih takmičenja na kojima su učestvovali atlete iz svih krajeva tadašnje Grčke - ova takmičenja su zapravo preteča Olimpijskih igara, kakve danas poznajemo.

Ono što je zapravo značajno je činjenica da su širom Grčke, u to vrijeme, buktali i širili se strahoviti bezizlazni i beznadžni ratovi, pa su ove sportske igre postale simbol mira i suživota među stanovnicima Grčke.

Možda se pitate čemu ovaj uvod? Ni sam nisam siguran (pokušavao sam pronaći) da li etimologija naziva roda Pithya vuče korijenje iz grčke kulture. Bilo kako bilo, učinilo mi se prikladnim baš je na taj način opisati i predstaviti. Kao kap vode u pustinji, kao vrstu koja nakon duge tmurne i ledene zime prkositi svojom ljepotom, a svojom toplom jarkom bojom nagovještava dolazak proljeća.

A sad o zabilježenom nalazu...

Potpuno zrele primjerke sa fotografija sam pronašao 27. marta ove godine, na oko 900 mnv, na grančicama jele, na dva mikrolokaliteta, istog dana.

Tog dana ponegdje (u vlažnim gudurama i uvalama pored šumskih puteva) još uvijek su bile

askusi sa osam spora pravilnog okruglog oblika u svakom od njih - što je značilo da se ipak radi o nekom od pripadnika askomiceta.

Bezuspješno sam tragaо za rješenjem ove zagonetke, ali izlaz nisam pronašao.

Ipak rješenje i determinaciju je ponudio jedan od članova Morchella Fungi Site Foruma, veliki poznavalac i ljubitelj carstva gljiva iz Francuske - Jean Pierre Dechaume.

Zahvaljujući njemu i zbiru rezultata mikroskopske analize, možemo govoriti o Pithya vulgaris sa 100% sigurnošću.

Pithya vulgaris je inače poprilično rijetka vrsta. Javlja se u crnogoričnim šumama na mrtvim grančicama jele krajem zime i na samom početku proljeća. Apotecij gljive je u prosjeku od 0,5 do 1,0 (1,5) cm u prečniku, pomalo nepravilnog zdjeličastog oblika, jarke žuto-narančaste boje. Rub malo uvrnut prema gore (prema sakupljenim primjercima ovo i ne zavisi od starosti istih).

Donja strana plodišta, kod starijih primjera, svjetlija od ostatka plodnog tijela vrste, prekrivena bjelkastim prekrivačem. Meso želatinozne strukture, ali ipak konzistentnije nego li je to slučaj sa nekim drugim predstavnici maželatinoznih gljiva.

Kada je u pitanju mikroskopija ascii su cilindrični široki 14,5-17 µm, unutar kojih je smješteno po osam spora sferičnog oblika i poprilično debelog vanjskog zida, promjera od 10 do 12,5 (13) µm. Parafize izdužene, prepletene i batinaste, zadebljane pri vrhu, od 4 do 7 µm širine.

Pithya vulgaris, ili nazovimo je *obična* Pithya, nalazi se u mnogim zemljama na crvenim popisima i listama gljiva (vjerojatno u svakoj zemlji u kojoj je pronađena). Jedna studija o ovoj vrsti za prostore Sjeverne Amerike tako navodi da su sječa šuma (ceste), požari, izgradnja kamperskih naselja i bilo kakve druge ljudske, pa i rekreativne aktivnosti, izuzetno opasne i da na direktn način ugrožavaju ovu gljivu, dovodeći u pitanje i njen eventualno izumiranje. Tako se recimo u Velikoj Britaniji Pithya vulgaris od 1888. godine (kada je i zabilježen jedini nalaz) smatra izumrlom, dok je već u Skandinaviji njena rasprostranjenost puno bolja.

Lična karta vrste:

Pithya vulgaris Fuckel (1870)

Staniste: ovaj species raste na mrtvim i otpalim

grančicama jele - *Abies*, dok se za prostore Sjeverne

Amerike navodi i sekvoja (*Sequoia*), pojedinačno

ili u grupicama po 2-3 primjera.

Vrijeme rasta: za vrijeme topljenja snježnog pokrivača ili ranije, najčešće mjesec februar i mart.

Nivo ugroženosti: dosta visok, u većini zemalja u kojima je pronađena nalazi se na Crvenom popisu gljiva sa prefiksom CE (Critically Endangered).

Mikroskopske karakteristike: spore okrugle, pravilnog oblika, dimenzija/promjera 10-13 µm, po osam komada smještenih u ascima.

Asci eliptični, širine od 14,5-17 µm, parafize izdužene, pri vrhu zadebljane.

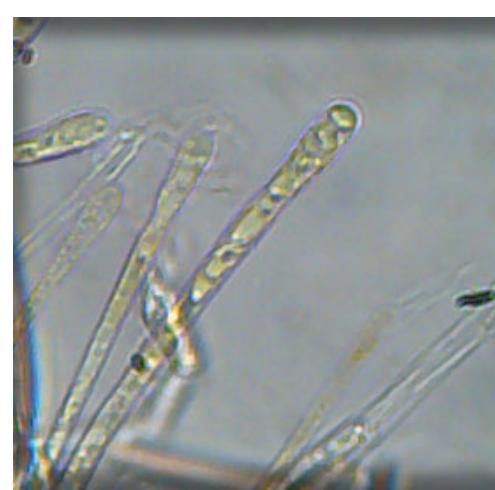
Napomena: neplanskom i nekontrolisanom sjećom stabala jele (*Abies*), opstanak ove vrste bi se mogao dovesti u pitanje i kod nas.

Sinonimi:

* *Peziza pithya*

* *Helotium pithya*

* *Peziza leineri*

Pithya vulgaris - parafize, askusi i spore

prisutne krpe snijega.

Nakon pronalaska i fotografisanja nekolicine primjera ove vrste, bio sam ubijeden da se radi o nekom pripadniku roda *Guepinopsis*, sa kojim prije nisam ni imao nekog iskustva (potajno se nadajući da se radi o nekoj neučestaloj i netipičnoj vrsti za ove prostore).

Međutim, došavši kući, sakupljene primjerke sam stavio pod mikroskop, a onda potpuni obrat.

Naime, vrste roda *Guepinopsis* pripadaju odjeljku basidiomycota, a pod uvećanjem su se jasno vidjeli

Gornja i donja strana plodišta (mladi i zreli primjeri) - Pithya vulgaris Fuckel

Fotografije i tekst
Nedim Jukić

Kvartet proljetnih vrsta - Nihad Omerović

NE BAŠ SASVIM OBIČNA ČETVORKA

Caloscypha fulgens

Latinski prevod njenog imena je prilično dobro opisuje: „prekrasna čašica jarke boje“. Od 2002. je smještena u porodicu Caloscyphaceae, sa monotipskim rodom Caloscypha. Konidijalni stadij ove gljive je biljni patogen Geniculodendron pyrofirme, a inficira sjemenke nekih vrsta smrče (Picea spp.) i sprečava njihovo klijanje.

Kod nas se ove godine pojavila u enormnom broju. Na crvenoj listi zaštićenih vrsta je u Slovačkoj, Poljskoj, Hrvatskoj...

Snimljeno 23. aprila 2010. godine u crnogoričnoj šumi u okolini Olova.

Pseudoplectania melaena (P. vogesiaca)

Unutrašnja površina apotecija siva, obrubljena crnim porubom; vanjska crna kao katran. Posjeduje kraći ili duži stručak.

Za partnera u evoluciji izabrala je jelu (Abies) – raste na njenom trulom drvetu i otpalim granama.

Po Evropi je ugrožena i zaštićena (u Njemačkoj, Češkoj); u Slovačkoj je, recimo, globa po jednom ubranom plodonosnom tijelu 50 eura.

Snimljeno 17. aprila 2010. godine u crnogoričnoj šumi u okolini Olova.

Clitocybe pruinosa (C. radicellata)

Ima prunozni šešir i rizoide na završetku stručka, a miris voćni (na jabuke).

Na crvenoj listi u Poljskoj i Češkoj.

Snimljeno 31. marta 2010. godine u crnogoričnoj šumi u okolini Olova.

Pycnoporus cinnabarinus

Živi na mrtvom bjelogoričnom drveću. Jedna od gljiva koja je vrlo interesantna za industriju i medicinu – metaloenzim lakaza koji ova gljiva lakoćom proizvodi razgrađuje lignin i izbjeljuje papirnu pulpu, pa se primjenjuje u industriji papira; ima sposobnost da razgrađuje veliki broj zagađivača okoline; koristi se u dijagnostičkim testovima. Ova gljiva takođe posjeduje antibakterijska svojstva, a moguće i antikancerogena. Negdje se navodi da je uobičajena, negdje da je rijetka. U Poljskoj je, recimo, na crvenoj listi.

Snimljeno 22. marta 2010. godine u bjelogoričnoj šumi u okolini Olova.

UPOTREBA REFLEKTORA

Sigurno su svi nekad vidjeli, uživo ili na TV-u, situaciju u kojoj asistenti profesionalnih fotografa za vrijeme snimanja drže povelike reflektirajuće predmete usmjerene, nekako sa strane, na pozirajuće fotomodele.

Ti reflektirajući predmeti se zovu - ko bi rekao - reflektori, i veoma su

...Na terenu, u šumi, reflektor se može pridržati slobodnom rukom, a uvek se nađe i neka suha grančica kojom se može poduprijeti...

koristan dio fotografске opreme, ne samo za snimanje fotomodela u bikiniju, nego i za nas sa simptomima vezanim za naziv ovog magazina...

Sad, da ne bi neko pomislio da će morati ubuduće sa sobom na teren voditi asistenta kojem će na leđa zaprili komad blještavog lima metar sa metar, naši reflektori će biti mali da mogu stati u džep, veličine otprilike table čokolade od 200 grama.

Ali da prvo vidimo zašto su reflektori korisni i za što služe... Ne moram naglašavati - svi koji gljive love fotoparatom (a i inače) znaju za tvr-

doglavu sklonost naših ljubimaca da se zavlače po mračnim mjestima i tako nam manje ili više otežavaju našu tvrdoglavu sklonost da ih fotografišemo. Nedostatku svjetla smo velikim dijelom doskočili trikovima u prošlom tekstu o stativima, otvoru blende i ekspoziciji, a sada ćemo još dalje iskoristiti raspoloživo svjetlo, i dalje ustrajuci u neuključivanju bljeskalice.

Dakle, postavljanjem jednog ili dva reflektora u blizinu objekta (gljive) i usmjeravanjem odbijenog svjetla, prije svega povećavamo količinu svjetla koje pada na objekt i skraćujemo vrijeme ekspozicije; dalje, osvjetljavanjem dijelova koji bi na fotografiji izgledali suviše mračni, bez detalja ili sa malo detalja (to su mesta na suprotnoj strani od one sa koje dolazi prirodno svjetlo, zatim prostor ispod klobuka gljive i slično), uravnotežavamo rasvjetu i otkrivamo skrivene detalje i time poboljšavamo konačni kvalitet fotografije i sa tehničkog i sa estetskog aspekta.

Dovoljno dobar reflektor kućne iz-

Slika 1 - Priručni reflektori na terenu

rade se može napraviti od komada kartona veličine, otprilike, 10 x 15 cm, preko kojeg se nalijepi aluminijumska folija (kuhinjska, od čokolade, od vrećice za kafu); folija se prije lijepljenja izgužva da što bolje rasipa svjetlo. Reflektori sa prve slike napravljeni su od komada tankog lesonita; reflektirajući materijal na jednom je vrećica za kafu (unutrašnja strana), na drugom zaštitna folija za auto (ono što se stavlja ispod vjetrobrana za zaštitu

od sunca).

Na terenu, u šumi, reflektor se može pridržati slobodnom rukom, a uvek se nađe i neka suha grančica kojom se može poduprijeti...

Eto ga – lagan za napraviti, funkcionalan, prenosiv i jednostavan za upotrebu!

Fotografije i tekst
Nihad Omerović

Slika 2 - Fotografije snimljene u razmaku od nekoliko sekundi - za desnu fotografiju upotrijebljen je reflektor.

Fungimania

...magazin o gljivama i mikologiji

... "zagrizite" i Vi dio čarobnog svijeta!

Hymenochaete cruenta & Rhytisma acerinum

CRVENO-CRNO...

Hymenochaete cruenta

Gljiva koja osvaja lepotom zbog svoje upečatljive crvene boje. Međutim da bi se pronašla potrebno je dosta sreće, razlog tome je taj što ova gljiva raste visoko u krošnji, na trulim ili odumrlim granama jeli (Abies alba).

Slika 1 - *Hymenochaete cruenta*

Na granama koje su posećene i na zemlji leže, vremenom nestaje i prolazi, pa je tako da bi smo je pronašli neophodno biti u pravo vreme na pravom mestu.

Gljiva je lako prepoznatljiva na osnovu svoje jarko crvene boje, koja kod starijih primeraka bude malo više tamno-purpurna, te na osnovu činjenice da raste na jeli (Abies alba).

Na početku su gljive male izrasline, koje se kasnije spajaju u veću površinu oblika pločice, meso je tanko i žilavo sa neravnom površinom, koja je obrasla sitnim dlačicama vidljivim tek uz pomoć lupe.

Rhytisma acerinum

Mala, vrlo sitna i za većinu gljivara neprimetna gljivica, koja raste na otpalom lišću javora, i to najčešće na Acer pseudoplatanus, a ređe na ostalim vrstama javora.

Cela gljiva izgleda u obliku crne fleke veličine od 1 do 2 centimetra, sa vijugavim udubljenjima

i uzvišenjima koja pomalo podsećaju na mozak.

Prilikom sazrevanja spora, udubljenja i pukotine se otvaraju da bi se izbacile spore, pa plodište gljive deluje kao da ima male kratere (slika 4).

Spore su prilično interesantne jer su duguljaste i imaju izgled bića ili kakvog pruta.

Slika 3 - *Rhytisma acerinum*

Veličina im se kreće od 55 do 70 µm u dužini i 1,5 do 2,5 µm u širini.

Ako obratimo pažnju na izgled gljive i na njen rast na listu javora, ne bi trebalo biti nikakve mogućnosti zamene sa drugom vrstom.

Fotografije i tekst
Žarko Jorgovanović

Slika 4 - uvećani vijuge i krateri - *Rhytisma acerinum*

...crna *Rhytisma acerinum* i crvena *Hymenochaete cruenta* - možda neprimetne i neugledne vrste, ali sa druge strane ništa manje interesantne, te svakako vredne naše pažnje i fotografisanja ...

Slika 2 - list Gorskog javora (*Acer pseudoplatanus*) inficiran primercima *Rhytisma acerinum*

Slika 5 - igličaste spore - *Rhytisma acerinum*

Klasifikacija vrste:
Rhytisma acerinum (Pers.) Fr.

- * kraljevstvo - Fungi
- * odjeljak - Ascomycota
- * razred - Leotiomycetes
- * red - Rhytismatales
- * porodica - Rhytismataceae
- * rod - *Rhytisma*
- * vrsta - *Rhytisma acerinum* (Pers.) Fr.

Klasifikacija vrste:
Hymenochaete cruenta (Pers.) Donk

- * kraljevstvo - Fungi
- * odjeljak - Basidiomycota
- * razred - Agaricomycetes
- * red - Hymenochaetales
- * porodica - Hymenochaetaceae
- * rod - *Hymenochaete*
- * vrsta - *Hymenochaete cruenta* (Pers.) Donk

Foto reportaža broja - Nihad Omerović
"KAMENE" MORCHELLA-E

Izložba proljetnih gljiva

Morchella Fungi Site & Amatersko mikološko udruženje

09.05.2010. godine
Hostel Feri - Igman
Ulaz slobodan

Kontakt i informacije:

telefon: 062/614-837 i 061/261-913

mail: nedim.jukic@morchella.com.ba

nihad.omerovic@morchella.com.ba

www.morchella.com.ba

Fungimania
magazin o gljivama i mikologiji

